

Илија ПСАЛТИРОВ

ФИНАНСИРАЊЕ НА НВО И РАЗВОЈ НА ГРАЃАНСКИОТ СЕКТОР

Долги години на-назад и покрај огромниот број граѓански здруженија или популарно наречени "Невладини Организации" (НВО), кои се формираа на територија на Република Македонија, начинот на нивно финансирање беше една од најпроблематичните алки во процесот на функционирање и промовирање на граѓанскиот концепт. НВО најчесто добиваат средства од странски извори, како фондации или други НВО и често пати се критикувани дека се "перални за пари", имајќи предвид дека во нив влегуваат многу средства, но на истите им се губи трагата низ каналите на разни проекти со "напумпани" буџети. Сè ова придонесе голем број НВО, кои сосема легално и чесно ги промовираа своите идеи преку проекти од различен карактер, многу потешко да стигнуваат до финансиските извори на средства неопходни за реализација на одреден проект. Голем дел од познатите брендови во невладиниот сектор во Македонија всушност се истурени единици на познати фондации, црковни групации, хуманитарни организации или НВО од странски држави и директно се финансирани од нив (секако не сите). Има и такви кои се блиски до власта и најчесто се потпираат на проекти финансирани токму од владини извори или од некои од општинските власти. Но, секако постојат и такви НВО, кои едноставно се надеваат на поддршка од домаш-

ните стопански субјекти, а која многу ретко ја добиваат, освен ако немаат некој свој близок во врвот на менаџментот, кој би избобрил доделување на средства за организација на одреден проект. Секако има компании кои несобично го помагаат развојот на граѓанскиот сектор, но имајќи ја предвид тешката економска ситуација, најголем дел од фирмите не гледаат соодветен интерес во финансирање дејности од јавен карактер, какви што се најчесто проектите организирани од НВО. Оттука, постоеше огромна потреба од донесување посебен закон за спонзорства и донации во јавните дејности, со кои би се поттикнало финансирањето проекти од јавен интерес. Со поддршка на група пратеници од македонското Собрание, дел од невладините организации во Македонија ја поддржаа иницијативата за донесување закон со кој требаше да се дефинираат формите на финансирање, како и даночните бенефиции, кои би ги добиле фирмите, кои би одвоиле дел од своите средства за поддршка на проекти од јавен карактер. За таа цел беа организирани шест јавни трибини во неколку градови низ државата, а поголемиот дел од забелешките, предлозите и коментарите, кои беа дадени за време на спомнатите трибини, како и оние директно упатени до експертската група која го подготвуваше текстот на законот, беа вклучени во финалниот текст. Како и најголем дел од законите, и Законот за донации и спонзор-

ства во јавните дејности, кој беше донесен во Собранието на РМ на 5 април 2006 година, претставува компромис направен од сите директно засегнати страни од важноста на овој закон. Ова ги вклучува како НВО, така и владините структури, но и деловниот свет. Со донесувањето на овој Закон, Македонија се приклучи кон земјите во регионот и Европа, кои ги стимулираат спонзорирањето и донирањето во јавните дејности, со што се придонесува кон развојот на демократијата и граѓанскиот сектор, а сè со цел полесно и поквалитетно решавање на заедничките проблеми на граѓаните во заедниците каде што живеат и работат. Останува да се извршат измени во Законот за здруженија на граѓани и фондации, преку амандмани во Собранието, а се очекува истите да бидат донесени во што пократок рок, а со што, пак, би се овозможило на НВО и практично да имаат полза од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности. Исто така, останува да се донесе и подзаконскиот акт, кој ќе ги дефинира начините и постапките со кои НВО ќе можат да реализираат кампањи, донаторски средби, односно конференции за прибирање средства итн. Се очекува реалната примена на Законот да почне на 1 јануари 2007 година. Ова ќе значи дека сите НВО, кои би вршеле јавни дејности во "областа на заштитата на правата на човекот и граѓанинот, образованието, науката, развојот на информатичкото општес-

тво и пренос на електронски податоци, културата, спортиот, здравството, социјалната заштита, заштитата на лица со инвалидитет, крводарителството, детската заштита, заштитата на животната средина и други дејности утврдени со закон како јавна дејност" (член 3, став 3 од Законот), ќе имаат можност полесно да им пристапуваат на спонзорите и на донаторите. Што се однесува до даночните олеснувања кои донаторите и спонзорите би ги добиле, доколку поддржуваат јавни дејности, тие се дефинирани во истиот Закон (членовите од 12 до 18) и предвидуваат олеснувања кај персоналниот данок на доход, данокот на добивка, данокот на додана вредност и кај данокот на имот. Генерален заклучок е дека на Македонија ѝ требаше ваков Закон и дека со него се отвораат вратите на НВО кон домашните извори на финансирање, што е важен предуслов за демократски развој на севкупното општество. Останува да видиме како Законот за донации и спонзорства во јавните дејности навистина ќе профункционира во практиката, ако се земе предвид фактот дека често пати законите кај нас остануваат само текст на хартија, без да имаат реална примена во животот. Ова го потенцирам од едноставна причина што и самата Европска унија ни укажува на потребата, како од донесување закони според европските стандарди, така и на нивно имплементирање, зашто без тоа самите закони ќе ја немаат висинската вредност и тежина.